

Arbeiderpartiets kommunevalgprogram 2019-2023

Da Arbeiderpartiet vant valget i 2015 var Bergen kommunes økonomi ikke bærekraftig. Sykehjem, skoler, barnehager og idrettsanlegg forfalt. Gjelden var høy, sparekontoene var tomme og vi hadde milliardetterslep på pensjonspremier. På fire år har Arbeiderpartiet ryddet opp i økonomien og gjenvunnet handlefriheten. Vi er likevel langt fra i mål, og de neste fire årene vil kreve god økonomistyring og ansvarlig budsjettering. For Arbeiderpartiet vil fortsatt barn, eldre og de som har minst settes først i tøffe økonomiske prioriteringer.

Dette er vår politikk for perioden 2019-2023.

Å skape for å dele har vært Arbeiderpartiets verdigrunnlag siden 1887. Verdiskaping, arbeid til alle og rettferdig fordeling vil alltid være våre viktigste oppgaver. Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en rettferdig by med små forskjeller, hvor alle har mulighet til å leve gode liv. Vi har også et ansvar for å ta vare på byen og luften vår. Derfor mener Arbeiderpartiet at Bergen skal være en miljøvennlig by med gode nabolag, bærekraftig byutvikling og bedre kollektivtilbud.

I Bergen skal alle barn ha like muligheter til en god oppvekst, uavhengig av hvor de bor eller om foreldrene er fattige eller rike. Vårt løfte er en oppvekstgaranti til alle barn i Bergen. Arbeiderpartiet vil at alle barn får barnehageplass der de bor og at SFO skal være gratis. Vi vil ha en inkluderende skole av høy kvalitet der alle blir sett. Arbeiderpartiet vil spesielt prioritere områder i byen vår med levekårsutfordringer, slik at alle barn og unge får de samme mulighetene.

Bergen skal være en god og aktiv by for seniorer. De fleste eldre er friske og deltar i samfunnet på lik linje med andre. Den dagen du eller en du er glad i får behov for helsehjelp skal du være trygg på at tjenestene er gode og at man blir godt ivaretatt. Derfor vil vi både legge til rette for at eldre kan bo i sitt eget hjem lengre og bygge flere sykehjemsplasser.

Fordi vi lever livet i nærmiljøet, må vi bygge bydeler med boliger, arbeidsplasser, barnehager, skoler, parker og fritidsarenaer. Vårt mål for byutviklingen er å gi bergenserne en enklere hverdag ved å redusere transportbehovet. Å satse på buss, bybane, tog og sykkelveier er den beste strategien for å skape en mer miljøvennlig by med mindre luftforurensing.

Bergen er en internasjonal by. Arbeiderpartiet jobber for at Bergen skal gå foran i kampen mot global oppvarming og for FNs bærekraftsmål. I Norge ser vi hvordan mer ekstremvær fører til store materielle ødeleggelser. Derfor vil Arbeiderpartiet vurdere klima- og miljøpåvirkning i all kommunal planlegging og satse på innovasjon

som kan gi nye, klimavennlige arbeidsplasser i regionen. Bergensregionen har verdensledende kompetanse, som kan utvikle klimavennlige løsninger og teknologi. Vårt mål er at Bergen skal være en motor for bærekraftig vekst på Vestlandet.

Den beste byen skaper vi sammen. Frivillige organisasjoner i idretten og kulturlivet bidrar til at bergensernes hverdag blir enda bedre. Arbeiderpartiet vil derfor løfte frem og prioritere tilgang til sjø, parker, turstier, kulturhus og idrettsanlegg i hele byen.

Kapittel 1: En god oppvekst

Oppvekstgaranti til alle barn i Bergen

Arbeiderpartiet jobber for et samfunn der alle har like muligheter til å lykkes i livet, uavhengig av økonomi og foreldres utdanning. En by som er et godt sted å være for barna er et godt sted å være for alle. Arbeiderpartiet jobber for en by og et samfunn som setter barnas behov først. Derfor vil vi gi en oppvekstgaranti til alle barn i Bergen. Denne skal sikre barnehageplasser i nærområdet, gratis SFO og mat til de minste, åpne idrettshaller, aktivitetskort til byens barn og ungdom og en oppvekst fri for mobbing og trakassering.

Barnehage - en god start på livet

Barnehagen skal være et trygt sted som gir rom for lek, vennskap og læring. Derfor er det viktig at det er nok voksne til å se og følge opp alle barn, og at disse har relevant utdanning. Slik skaper vi god kvalitet i barnehagene. Arbeiderpartiets mål er at kommunens egne barnehager skal være de beste.

En barnehageplass er dyr, spesielt dersom man har mer enn ett barn i barnehage og/eller SFO. Vi mener velferdstjenester som barnehage bør være tilgjengelig for alle, uavhengig av foreldrenes økonomi. Derfor mener Arbeiderpartiet i Bergen at barnehagen burde vært gratis. Det er en omfattende og kostbar reform som må finansieres nasjonalt, men for å sikre at flere kan delta ønsker vi å styrke de lokale rabattordningene og gjøre det billigere å ha flere barn i barnehagen.

Arbeiderpartiet mener at fellesskapets penger skal komme barna til gode. Vi ønsker derfor å begrense utbyttet for private, kommersielle barnehager, og at Bergen kommune gis anledning til å stille krav om kvalitet og bemanning i private barnehager. Vi ønsker et mangfold av barnehager. Det er likevel utfordrende at Bergen har 70 % private barnehager. Det gjør det krevende å gjennomføre barnehageopptaket og sikre barnehageplass der folk bor. Vi vil øke den kommunale andelen ved å bygge flere kommunale barnehager. Vi vil også at kommunen kjøper private barnehager, spesielt i områder hvor vi mangler barnehageplasser.

Åpne barnehager er viktige arenaer for integrering og bli kjent i nærmiljøet, og Arbeiderpartiet vil fortsette å sørge for at disse sikres gode driftstilskudd.

Arbeiderpartiet vil:

- tilby alle barn barnehageplass den måneden de fyller 1 år
- at alle skal få tilbud om barnehageplassen i nærmiljøet
- at minst halvparten av de ansatte i barnehagen skal være pedagoger innen 2022
- at minst 35 % av de ansatte skal ha fagbrev innen 2023
- prioritere å pusse opp barnehager og uteområder
- gjøre det billigere å ha flere barn i barnehagen og lettere å søke om redusert pris
- øke andelen menn som jobber i barnehagene

Kunnskap og kvalitet i skolen

Elevene i Bergen skal møtes med tydelige forventninger, og alle skal ha noe å strekke seg etter. Arbeiderpartiet har ambisjoner på vegne av alle barn. Grunnskolen skal ha et bredt og allmenndannende faglig ståsted, som vektlegger faglige kunnskaper og ferdigheter så vel som elevenes evne til kritisk refleksjon, sosiale ferdigheter og personlige utvikling.

Alle elever skal kunne lese, skrive og regne når de går ut av bergensskolen. Det er grunnleggende ferdigheter som også påvirker andre fag og er relevant for alle yrkesvalg. Samtidig vet vi at vi de neste tiårene vil trenge flere innovative og kreative elever og arbeidstakere og flere som velger yrkesfag. Derfor vil Arbeiderpartiet løfte frem behovet for en styrking av de estetiske og praktiske fagene i skolene i Bergen.

Læreren er den viktigste suksessfaktoren i skolen. Læreren skal ha tid til å konsentrere seg om det faglige og pedagogiske arbeidet og bruke mindre tid på byråkrati. Elevene skal følges opp tett og få aktiv og god tilbakemelding gjennom hele skoleløpet, der ingen får karakterer før på ungdomsskolen. Vi er positive til hjemmeleksefrie skoler og vil legge til rette for at leksene kan gjøres på skolen.

Gode, sunne og pedagogiske skolebygg er en viktig forutsetning for gode læringsmiljø. Arbeiderpartiet vil fortsette å prioritere vedlikehold og bygge nye skoler for at alle barn skal kunne gå på en helseverngodkjent skole. Arbeiderpartiet vil bygge nye skoler med reelt fleksible arealer, ikke åpne baseskoler.

Digital kompetanse og dømmekraft er sentrale ferdigheter for barns læring og utdanning i vår tid. Vi vil at barn og unge i Bergen skal utvikle sin digitale kompetanse, og vil derfor gi alle barn nettbrett, PC eller Chromebook.

127 Arbeiderpartiet vil:

- 128 - jobbe for at elevene får gode tilbakemeldinger gjennom skoleåret, og si nei til
- 129 karakterer i barneskolen
- 130 - legge til rette for at barn kan få gjøre leksene på skolen
- 131 - prioritere flere lærere til de minste barna og i områder med
- 132 levekårsutfordringer
- 133 - ha koding som del av flere fag i skolen. Alle skal få opplæring i koding på 3.
- 134 trinn
- 135 - ha trygg skolevei og opprette hjertesoner rundt alle skoler for gående og
- 136 syklende
- 137 - endre finansieringsordningen for skolene slik at den tar høyde for ulike behov,
- 138 levekår og fysiske begrensninger på skolene
- 139 - at læringsmiljøene styrkes gjennom partnerskap med næringsliv, stiftelser og
- 140 organisasjoner

141

142 **Tilpasset opplæring**

143 Alle barn har rett på tilpasset opplæring, og til å få stimulerende faglige utfordringer
144 ut fra sitt eget nivå og sine evner. Arbeiderpartiet mener at skolene må bli bedre til å
145 tilrettelegge undervisningen etter hver enkelt elevs unike evner og forutsetninger.
146 Dette gjelder også de barna som har spesielle evner og talent innenfor et fag eller felt.

147

148 Arbeiderpartiet vil jobbe for at den spesialpedagogiske hjelpen er organisert på en
149 slik måte at barn og unge føler tilhørighet til fellesskapet. I dag brukes det for mye tid
150 og ressurser på sakkyndige vurderinger og enkeltvedtak, og for mange ufaglærte
151 brukes til å hjelpe barn som sliter. Arbeiderpartiet vil ha slutt på at det må tas nye
152 utredninger hver gang barn beveger seg mellom utdanningsnivåer. Vi vil derfor sikre
153 en bedre samordning mellom barnehage, grunnskole og videregående.

154

155 Arbeiderpartiet vil:

- 156 - hjelpe barn som sliter tidligere enn i dag
- 157 - gjøre det mulig å iverksette tiltak før utredningen er ferdig
- 158 - innføre en lese-, skrive- og regnegaranti: Elever som ikke har tilfredsstillende
- 159 nivå på lese-, skrive- og regneferdigheter etter 2. klasse skal få enda tettere
- 160 oppfølging
- 161 - sikre at elever med stort fravær følges opp av skolen, også de med godkjent
- 162 fravær
- 163 - gi evnerike barn mulighet til å kombinere ulike opplæringsløp og ta fag på
- 164 høyere nivå

165

166 **En oppvekst fri for mobbing**

167 Det viktigste grunnlaget for læring er at barn opplever trygghet og fellesskap. Derfor
168 er det avgjørende å sikre barn et godt leke- og læringsmiljø. Alle skoler og barnehager

skal drive et aktivt antimobbearbeid opp mot lærere, barn og foreldre. Bergensskolen skal ha nullvisjon for mobbing, vold, diskriminering og rasisme. Vi mener at det alltid er den voksnes ansvar å skape et trygt og godt leke-, lærings- og fritidsmiljø for alle. Derfor vil Arbeiderpartiet bort fra prestasjonsjag, og heller styrke hvert enkelt barn sin fremgang og trivsel.

Arbeiderpartiet vil ansette andre yrkesgrupper i skolen, som sosialpedagoger, miljøarbeidere og minoritetsrådgivere. Det vil gi lærerne mer tid til undervisningen, og sammen med en styrking av skolehelsetjenesten vil det bidra til mindre mobbing og et bedre leke- og læringsmiljø. Skolehelsetjenesten står helt sentralt i det forebyggende arbeidet blant byens barn og unge. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å øke antallet helsesykepleiere og psykologer i tråd med anbefalt norm.

Det skal være lett å melde fra om mobbing og diskriminering. Derfor vil vi blant annet opprette en «mobbeknapp» på kommunen sine sider hvor man elektronisk kan melde fra.

Fellesskapet og det offentlige har et særlig ansvar for å forebygge negative holdninger til andres seksualitet og ukrenkelighet. Vi vil at barn og unge skal få mer og bedre seksualitetsundervisning. Å lære om egne grenser og bruk av sosiale medier kan forhindre diskriminering og overgrep. Derfor skal skolen fremme positive holdninger til seksualitet, og bidra til å hindre diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Arbeiderpartiet vil:

- at alle barn skal få veiledning i bruk av sosiale medier på skolen, med spesiell vekt på nettmobbing
- ha egne team som bistår skolene og barnehager i krevende i mobbesaker
- bygge uteområdene til nye skoler på en måte som forebygger mobbing
- ansette miljøarbeidere og miljøterapeuter i skoler og barnehager. Målet er at alle skoler skal ha egen miljøterapeut
- ansette flere i skolehelsetjenesten

SFO

Arbeiderpartiet vil fortsette arbeidet med å heve kvaliteten i SFO gjennom fysisk aktivitet, kultur, koding, mat og tid til den frie leken. Når kvaliteten blir bedre, og i større grad en forlengelse av skoledagen, er det viktig at SFO blir gratis. Det er en stor reform som staten bør finansiere. SFO er så viktig for å bekjempe ulikhet at vi vil ta ansvar for Bergen hvis ikke staten kommer på banen. Vårt mål er gratis SFO for alle, og vi vil de neste årene starte med de aller minste. På samme måte mener Arbeiderpartiet alle barn burde fått et gratis måltid på skolen, og vi vil derfor innføre dette for de minste som en del av SFO-tilbudet.

Arbeiderpartiet vil:

- øke kvaliteten i SFO gjennom måltid, mer kultur, koding og tid til den frie leken
- sørge for mer fysisk aktivitet inn i skole og SFO i samarbeid med lokale idrettslag
- innføre gratis SFO og gratis måltid, hvor vi prioriterer de minste barna først
- fortsatt prioritere gratis SFO til barn med særskilte behov

Kapittel 2: En god helse for alle

God helse er avgjørende for å kunne leve et godt og trygt liv. Helsen vår påvirkes av alt i samfunnet, og derfor er det store forskjeller i hvor god helse vi har.

Arbeiderpartiet har som mål at forskjeller i bakgrunn og økonomi ikke skal påvirke helsen vår eller hvor god hjelp man får.

Folkehelse – aktive liv

God helse er mer enn fravær av sykdom. Det betyr også å ha noen å være med og muligheten til å være aktiv. Vi har kunnskap og virkemidler til å møte de nye folkehelseutfordringene. Det er godt dokumentert at forebygging er det som gir størst helsegevinst.

Ensomhet er en utfordring for mange. Det kan føre til sykdom, depresjon og stress. Derfor vil vi etablere lokale møteplasser for voksne og fritidsaktiviteter for barn og unge. Eksempler er skravlebenker i sentrum og bydelene og skravlekopper på restauranter.

Fastlegene har en viktig rolle med å følge opp innbyggernes helse. En hoveddel av legetjenesten i Bergen utføres av fastleger i privat praksis med avtaler med kommunen. Vi ønsker å ansette flere fastlønnede leger i kommunehelsetjenesten. Vi vil også at kommunen tar ansvar for rekrutteringen av nye fastleger gjennom offentlige utdanningsstillinger (ALIS).

Arbeiderpartiet vil:

- bygge leke- og møteplasser som inviterer til gode møter på tvers av generasjoner
- styrke kommunens Frisklivssentral og jobbe for å bygge ut tilbudet på bydelsnivå i samarbeid med frivillighetssentralene
- innføre et tilbud om gratis aktivitetstid for eldre over 67
- se på mulighetene for «Veksthuset 60+», hvor pensjonistene kan bygge opp en seniorkultur gjennom ulike aktiviteter

En god og trygg alderdom

Vi lever lengre i Norge. Den eldre delen av befolkningen er en ressurs og berikelse for samfunnet. De fleste eldre er friske og deltar i samfunnet på lik linje med andre. Men den dagen du får behov for helsehjelp skal du være trygg på at tjenestene er gode og at dine behov blir ivaretatt. Arbeiderpartiet vil legge til rette for at de som ønsker det kan bo hjemme lengre. Derfor vil vi videreutvikle det hjemmebaserte tilbudet, gjennom bedre organisering og forbedring av tillitsreformen. Velferdsteknologi kan bidra til at eldre og deres pårørende mestrer hverdagen bedre. Derfor vil vi sikre at Bergen fortsatt skal være en foregangskommune i utvikling, bruk og kompetanse innen velferdsteknologi.

Arbeiderpartiet vil:

- si nei til stoppeklokkeomsorg i hjemmetjenestene
- legge til rette for at flere eldre og pleietrengende skal kunne bo i eget hjem
- ha et mer fleksibelt avlastnings- og aktivitetstilbud
- samarbeide med fastlegene i Bergen for å legge til rette for at flere kan tilbringe den siste tiden hjemme
- gi de eldre færre personer å forholde seg til, og de ansatte mer tid til hver person
- gi gratis trygghetsalarm til alle som trenger det

En demensvennlig kommune

Demens er en folkesykdom som kan ramme alle eldre. Vi vet at i takt med at levealderen øker, øker også antall personer med demens. Nå fjerner vi køen på aktivitetssentre for personer med demens, men vi vet at behovet vil øke i årene som kommer. Vi vil også jobbe for at de som får en demensdiagnose kommer i kontakt med hjelpeapparatet tidligere.

Arbeiderpartiet vil:

- gjøre Bergen til en demensvennlig kommune der servicenæringene har tilstrekkelig opplæring til å møte et økende antall demenssyke i Bergen
- gi personer som har fått en demensdiagnose en kontaktperson i kommunen
- legge til rette for at det kan bygges en demenslandsby
- sikre alle personer med demens et dagtilbud, hvor også pårørende er velkommen

Et verdig liv på sykehjem

Vi har bygget Siljuslåttan og er i gang med å bygge Sandsli og Åsane sykehjem, for å sikre at alle som har behov for det skal få en sykehjemsplass. Arbeiderpartiet vil fortsette å bygge ut og utvikle sykehjemmene i kommunen. Vi vil ha kommunale sykehjem for å gi et godt tilbud til de eldre, og sikre de ansatte gode lønns- arbeids og pensjonsvilkår. Mange lever sine siste år på sykehjem. Derfor skal vi sørge for at menneskene som bor der sikres verdighet og god livskvalitet. Omsorg, noen å snakke

med, aktivitet og god mat og drikke er avgjørende. Både mennesker som bor hjemme og på sykehjem skal få trygge og gode måltider. Vi vil sikre mer kunnskap om matglede og kosthold blant kommunens ansatte. Ingen skal måtte dø alene. Derfor vil vi sikre tilstrekkelig kompetanse innen ulike typer lindrende behandling og ressurser til fast vakt for døende, og innføre tilbud om våketjeneste. Vi vil også styrke korttidstilbudet ved sykehjemmene og gi flere avlastningstilbud i bydelen sin.

Arbeiderpartiet vil:

- bygge Sandsli og Åsane sykehjem
- øke antall sykehjems plasser ytterligere ved å vurdere ombygginger, utvidelser og samarbeid med ideelle aktører, samt å bygge flere nye sykehjem
- styrke bemanningen på sykehjemmene for å gi de eldre et bedre tilbud og de ansatte en bedre arbeidshverdag
- utvide ordningen med sommerjobb for ungdom på kommunale sykehjem
- gi alle sykehjem en pott på 10.000 som kan brukes til velferdstiltak for beboerne
- vurdere å etablere et eget kommunalt produksjonskjøkken som leverer mat til byens sykehjem og hjemmeboende

Barn og unges psykiske helse

Stadig flere barn og ungdom diagnostiseres med psykiske lidelser, sliter med ensomhet og får livsstilssykdommer. For mange ungdommer er livskvalitet knyttet opp til kropp og utseende. Dette er en utvikling vi ikke kan leve med. Barn skal leve gode og trygge liv uten bekymringer. Arbeiderpartiet skal prioritere forebyggende og helsefremmende tiltak for å hindre at vanskelige tanker og følelser får utvikle seg til psykiske lidelser. Helsestasjon for ungdom er en viktig helsetjeneste, men blir i dag først og fremst brukt av jenter. Arbeiderpartiet ønsker derfor å ansette flere menn på helsestasjonene. Sosiale medier har stor innvirkning på barn og unges hverdag. Derfor må barn møtes med høy kompetanse på dette feltet i skole og helsetjeneste. For å lykkes med behandlingen av psykiske lidelser må helsetjenestene blir mer brukervennlig og organiseres bedre på tvers av avdelinger og sektorer. Alle som trenger det må få rask behandling.

Arbeiderpartiet vil:

- ha nullvisjon mot selvmord
- forebygge kropp- og selvfølelsesproblematikk, gjennom å sørge for mer kunnskap om temaet blant lærere, helsesykepleie og skoleelever
- gjøre helsestasjon for ungdom lettere tilgjengelig gjennom lengre åpningstider og at de har åpent flere dager i uken
- følge opp gutter bedre ved å ansette flere menn på helsestasjonene

- styrke samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunalhelsetjenesten, og sørge for en god implementering av pasientforløpene i kommunen
- at helsevesenet må bli bedre på å inkludere pårørende

Tjenester til personer med utviklingshemming

Personer med nedsatt funksjonsevne møter fortsatt barrierer som hindrer like muligheter til aktivitet og deltakelse. Derfor skal Bergen kommune legge til grunn kompetanse, kvalitet og rettssikkerhet i sine tilbud. En av de største barrierene for mange utviklingshemmede, er mangel på egnede boliger. Derfor har vi vedtatt en forpliktende plan for hvordan vi skal fjerne køen for de rundt 100 personene som står på venteliste for bolig og plass i bofellesskap i Bergen. Vi ønsker ikke kommersielle aktører innen tjenester til utviklingshemmede. Dette gir bedre tjenester til brukerne.

Arbeiderpartiet vil:

- utvikle boligkøen for personer med funksjons- og utviklingshemming
- gjennomføre en ordning med garantert fritidstilbud for de som bor i bofellesskap og for hjemmeboende personer med utviklingshemming
- bygge ut og sikre dag- og aktivitetstilbudet for barn og unge og legge til rette for flere varig tilrettelagte arbeidstilbud for personer med utviklingshemming
- ivareta reell medbestemmelse over egen hverdag for beboere på institusjoner
- bevare Tveiterås skole på Tveiterås

En verdig og helsefremmende rusomsorg

Arbeiderpartiet mener at rusomsorg må baseres på kunnskap, forskning og individuell oppfølging. Rusmiddelavhengighet er en helseutfordring og må møtes deretter. Vi har etablert brukerrom på Strax-huset.

Et mer tilpasset behandlingstilbud til den enkelte, en trygg bolig og oppfølging av pårørende er en prioritert oppgave i årene som kommer. Mennesker som ønsker å bli rusfrie skal møtes med et tilrettelagt tilbud.

Skadereduksjon er et forsøk på å begrense skadene som rusmiddelavhengighet fører med seg, uten å kreve at bruken skal opphøre. Vi mener det er en helsefaglig oppgave å vurdere hvilke skadereduserende tiltak som er mest hensiktsmessig, og vil derfor tilrettelegge for brukerrom, heroinassistert behandling og utdeling av brukerstyr. Slike tiltak kan også bidra til at rusmiddelavhengige kommer i kontakt med hjelpeapparatet og får tilpasset behandling.

Alkohol er det rusmiddelet som koster mest for samfunnet. Både i form av lidelse for den enkelte, og for samfunnet som helhet. Vi ønsker å tilrettelegge for rusfrie arenaer

for barn, unge og voksne, og mener at hensynet til de yngste må være førende i alkoholpolitikken.

Arbeiderpartiet vil:

- at mennesker som ønsker å bli rusfri skal møtes med et tilrettelagt tilbud
- utvide tilbudet ved MO-sentrene og etablere brukerrom der det er hensiktsmessig
- jobbe for at Bergen blir en hepatitt-C-fri by
- tilby kvinner i aktiv rus og LAR prevensjonsveiledning, gratis prevensjon og HPV-vaksine
- bedre tilgang til tannhelsetjenester for tidligere rusavhengige med omfattende tannhelseproblemer

Kapittel 3: En rettferdig by

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en rettferdig by med små forskjeller, hvor alle har mulighet til å leve gode liv. Som bergenser skal du ha like muligheter til å lykkes uansett hvor i byen du vokser opp. For å oppnå dette må vi føre en bevisst politikk som har blikk for ulikhetene mellom bydelene. Derfor vil Arbeiderpartiet ta i et krafttak for et rettferdig Bergen, og styrke oppvekstsvilkårene til Bergens barn, styrke barnevernet, bidra til å løfte folk ut av fattigdom og satse på områder med utfordringer.

En rettferdig by har blikk for alle som oppholder seg i den. Også i Bergen foregår det menneskehandel og tvungen prostitusjon. Kvinner og rusavhengige er særlig utsatt. Arbeiderpartiet vil derfor støtte organisasjoner som jobber med å hjelpe ofre for menneskehandel, og arbeide for at Bergen skal bli en by hvor alle mennesker lever frie liv.

Rettferdige oppvekstsvilkår og områdesatsing

Bergen har fremdeles helse- og levekårsforskjeller mellom og innad i bydelene. Altfor mange barn og familier lever i fattigdom. Alle barn i byen vår fortjener de samme mulighetene. Det krever langsiktig og målrettet jobbing å oppnå dette. Hvis vi ikke tar tak i disse ulikhetene, forsterker de seg og skaper en delt by.

Arbeiderpartiet vil derfor fortsette å prioritere ekstra ressurser til barnehager og skoler i områder med levekårsutfordringer. Minoritetsspråklige barn skal få tilbud om gratis kjernetid i barnehagen, slik at barnet får en bedre norskopplæring og språkutvikling. Samtidig vil vi gjøre barnehage og SFO enda billigere for flere – spesielt for dem med lav inntekt. Det må også bli enklere å be om hjelp. Folk som trenger støtte skal ikke møte veggen med et vanskelig skjemavelde.

Økonomi skal ikke være et hinder for at barn skal kunne delta i fritidsaktiviteter. Barn med foreldre som mottar sosialstønad skal ha selvstendig rett til å motta aktivitetsstøtte. Barnetrygden skal også holdes utenfor ved utmåling av hjelp til å dekke ekstraavgifter knyttet til barnas oppvekst. Arbeiderpartiet vil utvide ordningen med utstyrslager der familier, organisasjoner og skoler kan låne gratis idretts- og friluftsutstyr.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere å utjevne forskjeller mellom områder i byen
- at gratis aktivitetskort skal være et tilbud til alle barn i familier med varig lavinntekt
- doble klestillegget for barna til de som får sosialhjelp
- sette av midler som frivillige lag og organisasjoner kan søke på dersom de har medlemmer som ikke kan delta av økonomiske grunner
- utvide kommunens utstyrslager og utvide til flere bydeler

Barnevern

Barnevernet er fellesskapets sikkerhetsnett. De skal hjelpe familier, men også fange opp og gi omsorg til barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Derfor har vi ansatt flere medarbeidere i barnevernet de siste årene. Vi mener flere medarbeidere i barnevernet skal ha flerkulturell kompetanse. Overgangen til et selvstendig liv kan være brå for mange. Arbeiderpartiet vil derfor bedre ettervernet for ungdommer i barnevernet. Barn og ungdom som er under barnevernets omsorg, trenger forutsigbarhet og trygge rammer. Barnevernet egner seg derfor svært dårlig til konkurranseutsetting og privatisering.

Et krafttak mot fattigdom

Grunnene bak fattigdom er mange. Noen av de viktigste er arbeidsledighet, uførhet og aleneansvar for barn. Barn som vokser opp i fattigdom har dårligere livssjanser enn andre barn, og får ofte dårligere helse og livskvalitet som voksne. Bergen har ikke råd til å påføre barn og deres familier denne risikoen. Derfor vil Arbeiderpartiet gjennomføre et krafttak for å løfte så mange som mulig ut av varig fattigdom.

Sosialhjelp skal være en kortvarig ytelse. Aktivitetsplikten må derfor speiles av en plikt for hjelpeapparatet til å sørge for at aktiviteten er relevant, meningsfull og kvalifiserende. Det samme må gjelde mottagere av dagpenger, overgangsstønad og arbeidsavklaringspenger. Målsetningen må alltid være å gjøre den enkelte selvhjulpen.

Arbeiderpartiet vil:

- sørge for at alle som kvalifiserer for Kvalifiseringsprogrammet eller Jobbsjansen får delta når de har behov

- at alle som mottar sosialhjelp mer enn tre måneder gis rett til meningsfylt og kvalifiserende aktivitet
- vurdere en ny modell for sosialhjelp, der personer som går på sosialhjelp over lengre tid får en høyere sats

Styrket områdesatsing

Arbeiderpartiet ønsker bydeler med mangfold og egenart der innbyggerne skal ha de samme mulighetene for et godt liv. Samtidig viser levekårsundersøkelsene store forskjeller mellom og innad i bydelene. Et verktøy for å motvirke forskjeller mellom bydelene er en egen områdesatsing i levekårsutsatte deler av byen. Dette betyr at de områdene som trenger mest ressurser, får mest ressurser.

Områdesatsingen er styrket de siste årene og inkluderer nå Årstad, Indre Laksevåg, Ytre Arna, Loddefjord og Olsvik. Vi vil videreføre områdesatsingen og samtidig utvide til nye områder. I tillegg må samarbeidet med Husbanken styrkes.

Arbeiderpartiet vil:

- forlenge og utvide områdesatsingen
- styrke samarbeidet med Husbanken for å løfte utsatte boligområder

En bolig til alle

En fast bolig er en forutsetning for trygt og stabilt liv. Derfor vil Arbeiderpartiet sørge for at alle har muligheten til å få dette i Bergen. Dette sikrer vi ved å bygge kommunale boliger i hele byen. I tillegg skal vi forsterke ordninger som bidrar til at flere går fra leie til eie. Det er viktig å spre kommunalboligene for å skape gode og mangfoldige nabolag.

Arbeiderpartiet vil:

- bygge byen slik at vi skaper gode og mangfoldige bomiljø der det er plass til alle
- fjerne køen på kommunale boliger
- redusere andelen kommunale boliger i levekårsområder

Kapittel 4: Den miljøvennlige byen

Arbeiderpartiet mener at store utfordringer best løses i fellesskap. Klimaendringene er globale, men flere av løsningene finner vi i Bergen. De siste årene har klimagassutslippene i Bergen gått ned og byluften har blitt bedre. Vi vil bidra til at denne utviklingen fortsetter. Vårt mål er at Bergen skal være en klimanøytral by innen 2030 med god byluft året rundt. Bergensregionen besitter verdensledende kompetanse på utvikling av klimavennlige løsninger. Vi har et forskningsmiljø og næringsliv i særklasse som bidrar til innovasjon og nye arbeidsplasser.

Bedre byluft i hele Bergen

Det er tre hovedkilder til forurensset luft i Bergen: Trafikk, vedfyring og utslipp fra skip. Helseskadelig luft gjør at flere dør tidligere i byen vår. Barn og folk med luftveisplager kan ikke gå utendørs på dager med høy luftforurensning. Derfor har Arbeiderpartiet innført tids- og miljødifferensierte bompenger. Nå innføres miljødifferensierte havneavgifter, og landstrøm bygges ut til både skip og cruiseskip. Panteordningen for gamle vedovner er tilbake, og alle som søker om dette får støtte. I tillegg er det innført nye strakstiltak ved akutt forurensning, og det er satt opp flere målestasjoner ute i bydelene. Vi er allikevel ikke i mål før luften er ren og klimagassutslippene fjernet.

Arbeiderpartiet vil:

- følge opp forpliktelsene i Paris-avtalen og gjøre Bergen til en klimanøytral og fossilfri by innen 2030
- sette opp flere lokale målestasjoner
- skifte ut alle forurensede vedovner og doble panteordningen til 10 000 kroner
- forsterke ordningen med miljødifferensierte havneavgifter slik at de som forurenser mest må betale mer
- kreve at alle skip som legger til i Bergen havn kan tilkobles landstrøm
- sette tak på maks tre cruiseskip i havnen per dag
- søke om å få lov til å innføre turistskatt på cruiseturister som en nasjonal forsøksordning

Miljø- og klimavennlig transport

Å bo i by gir gode forutsetninger for å ta valg til det beste for klimaet og miljøet. Bybanen er ryggraden i kollektivsystemet vårt, og Arbeiderpartiet er garantisten for videre bybaneutbygging, også til Åsane. Siden utbyggingen til Nesttun og Flesland har veksten i antall kollektivreisende vært imponerende. For at flere skal velge å reise med buss eller bane må tilbudet bli bedre og prisene må være rimelige, ikke minst i rushtiden.

Arbeiderpartiet vil:

- bygge ferdig bybanen til Fyllingsdalen og Spelhaugen. Starte byggingen til Åsane
- ha flere bussavganger og ekspressbusser i Bergen
- innføre rushtidsrabatt for kollektivreisende
- øke kapasiteten til bybanen
- sette i gang nullutslippsbåter for persontransport fra Sandviken, Nøstet, Nordnes, Laksevåg, Alvøen, Sotra, Askøy, Steinstø og Salhus
- innføre elektriske matebusser som frakter folk til kollektivknutepunktene i bydelene
- innføre krav om utslippsfri varelevering i sentrum

- 543 - lage ladepunkt for el-småfly på Flesland, og fjerne avgift på landing til vi har
544 oppnådd 20 % andel nullutslipp

545

546 **Sykkelbyen**

547 Sykkel er et godt og sunt alternativ til bil og kollektivtransport. I forbindelse med
548 bybaneutbyggingen til Fyllingsdalen og Åsane skal det bli bygget egne sykkeltraseer.
549 Nye sykkeltraseer blir det også mot Laksevåg og Loddefjord i forbindelse med nye
550 veiprosjekter i kommunen. Når det bygges nye barnehager, arbeidsplasser og
551 boligområder skal vi stille krav om sykkelparkering under tak. Bysykkelordningen er
552 allerede en suksess, og vi skal bygge den ut med flere sykler og stativ og til flere
553 bydeler.

554

555 Arbeiderpartiet vil:

- 556 - bygge egne adskilte sykkelveier i alle bydeler
- 557 - legge til rette for at flere kan sykle til skolen
- 558 - bygge sykkeltraseer parallelt når det bygges bybanetrasé og nye veier
- 559 - legge fargede sykkelfelt og skilte bedre
- 560 - lage flere sykkelparkeringer under tak
- 561 - utvide bysykkelordningen

562

563 **En mer miljøvennlig hverdag**

564 Vi vil gjøre det enklere for bergenserne å ta miljøvennlige valg i hverdagen. Det er en
565 felles oppgave å bidra til en bærekraftig fremtid, men det offentlige må ta et særlig
566 ansvar. Dersom vi ikke reduserer plastforurensingen i havet, vil det i 2050 være mer
567 plast enn fisk i havene våre. Arbeiderpartiet mener at Bergen skal ha som mål å bli en
568 plastfri kommune, og bedre avfallshåndteringen.

569

570 I Norge kaster vi for mye mat. Arbeiderpartiet mener det er en offentlig oppgave å
571 bevisstgjøre og legge til rette for at spiselig mat ikke havner i bosspannet. Derfor skal
572 vi halvere matsvinnet i Bergen kommune innen 2022. Vi kommer til å støtte gode
573 initiativ som gjør at hver enkelt kan ta mer miljøvennlige valg i sin egen hverdag.

574

575 Arbeiderpartiet vil:

- 576 - avskaffe bruk av unødvendige engangsartikler og bruke nedbrytbar plast i
577 kommunen
- 578 - at Bergen havn skal ta imot plast fra båter og støtte frivillige som rydder
579 strender
- 580 - redusere matsvinn fra offentlige institusjoner
- 581 - at hele Bergen skal sortere matavfall, og sikre at det blir gjenvunnet på beste
582 måte
- 583 - definere mikroplast som en miljøgift, og ha nulltoleranse for mikroplast i
584 naturen

585 - sette opp flere drikkefontener i sentrum og i bydelene

586

587 **En miljøvennlig kommune**

588 Bergen kommune skal være en foregangskommune når det gjelder utslipp fra egne
589 bygg, bilpark og anlegg. Når kommunen inngår avtaler og gjør innkjøp skal vi stille
590 strenge miljøkrav, også på større avtaler med andre aktører.

591

592 Arbeiderpartiet vil:

- 593 - ha grønne tak (med vegetasjon) på nye bygg og offentlige prosjekter
- 594 - kutte ut oljefyrer i kommunens bygg
- 595 - vurdere solceller ved kommunale nybygg
- 596 - stille strenge krav til miljø når kommunen gjør innkjøp
- 597 - at kommunens bilpark skal bestå av nullutslippskjøretøy som f.eks. elbil

598

599 **Jernbane, vei og en grønnere bilpark**

600 Arbeiderpartiet mener at reisetiden med tog mellom Bergen og Oslo bør reduseres til
601 4 timer. Vi vil derfor sørge for en raskere utbedring av Bergensbanen og jobbe for å
602 fremskynde byggingen av ny vei og jernbane mellom Arna og Voss.

603

604 Å bruke bil skal være en mulighet, men ingen forutsetning for å leve et godt liv i
605 Bergen. Samtidig må vi stimulere til at bilparken i Bergen, både privatbiler og
606 nyttetransport, blir mer miljøvennlig. Det må bygges et veisystem som leder mer av
607 gjennomgangstrafikken utenom de sentrale delene av Bergen. Spesielt viktig blir det
608 å få bygget Ringvei Øst. Vi vil at nordre del skal bygges ut først – og senest fra 2023.

609

610 Arbeiderpartiet vil:

- 611 - lage flere ladepunkter for elbil
- 612 - beholde miljødifferensierte takster i bomringen
- 613 - arbeide for raskere utbedring av Bergensbanen
- 614 - bygge Ringvei Øst, med nordre del fra Klauvaneset til Vågsbotn som første
615 strekk

616

617 **Finansiering av vei, bybane og sykkelveier**

618 Dagens bompengesystem er ikke bærekraftig. Det er nødvendig å begrense
619 biltrafikken inn til Bergen sentrum for å få bedre luft, lavere klimagassutslipp og for å
620 unngå lange køer. Samtidig vil færre biler gjøre at inntektene i bomringen over tid
621 reduseres. Vi trenger derfor et bedre system for å finansiere utbygging av
622 kollektivsystemer og veier. Det er viktig å sørge for at bompengesystemet ikke
623 rammer folk på en utilsiktet, men urettferdig måte ut fra hvor de bor. I tillegg har
624 omfanget av bompengene blitt så høyt at det gir økonomiske utfordringer for mange
625 familier med helt vanlige inntekter.

626

Arbeiderpartiet mener den rettferdige måten å finansiere utbygging av bybanen, sykkelveier og Ringvei Øst på er gjennom skatt. Da vil de med mye betale mest og de med lite betale minst. Vi mener derfor at staten skal betale minst 70 % av utbyggingen av kollektivtilbudet i de store byene. Veipricing bør utredes som et alternativ til ytre bomring så lenge vi har en regjering som ikke vil ta regningen. Frem til vi får en ny regjering som spiller på lag med Bergen vil Arbeiderpartiet også jobbe for å etablere en støtteordning for dem som ikke har råd til å betale.

Arbeiderpartiet vil:

- jobbe for at staten tar en større del av regningen for utbygging av bybanen, – minimum 70 prosent
- utrede veipricing som alternativ til bompengefinansiert utbygging av vei, sykkel og bybane
- evaluere ytre bomring etter 1 år, der det skal vurderes rabattordning for dem som ikke har råd til å betale og geografisk plassering av bomstasjonene

Kapittel 5: Bergen mot 2030 – en by i utvikling

Arbeiderpartiet ønsker bydeler med mangfold og egenart der innbyggerne skal ha de samme mulighetene for gode liv. Bergen skal være en attraktiv by å bo i. Derfor vil vi legge til rette for en byutvikling som gir bedre balanse mellom boliger, arbeidsplasser, barnehager, skoler, idrettsanlegg, naturmangfold, grøntområder og butikker i alle bydeler. Vi skal skape liv i bydelene. Vi vil gjøre det mer attraktivt å bo, jobbe og leve i samme bydel. Dette er et viktig bidrag i kampen for miljøet, og for å redusere reisetid.

Fremtidens byplanlegging

Arbeiderpartiet vil at kommunen skal ha en aktiv rolle i byplanleggingen, slik at fellesskapets interesser og hensynet til klima- og miljø kommer først. Strandsonen og viktige grøntområder må vernes for utbygging slik at alle får tilgang til dem.

Vi vil merke klimaendringene i Bergen gjennom mer ekstremvær. Arbeiderpartiet mener at byen vår allerede nå må forberede seg på morgendagens utfordringer. Det innebærer blant annet å bygge boliger som tåler klimaendringene, og bidrar til å minimere klimagassutslipp. Vi vil bygge flere boliger med vegetasjon på taket og prioritere nullutslippsprosjekter.

Arbeiderpartiet vil at kommunen skal spille på lag med dem som bygger ut boliger. Vi trenger en mer effektiv byggesaksbehandling, samtidig som vi ivaretar eksisterende nabolag og naturen rundt prosjektene. Vi trenger flere kreative, nyskapende boligprosjekter i Bergen. Det bygges for mange ensartede blokker med for lite uteareal. Arbeiderpartiet ønsker en urban og klimavennlig boligutbygging som legger til rette for at forskjellige mennesker i ulike livssituasjoner kan bo over alt i byen.

669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710

Arbeiderpartiet vil:

- sørge for at byens parker er godt vedlikeholdt, og ruste opp lekeplassene
- at nye boliger bygges der folk kan sykle gå og reise med buss og bane
- ha som mål at nye byggeprosjekter bruker fossilfrie anleggsmaskiner
- beholde byarkitekten og lage offentlige planer for sentrale områder i hele byen
- kutte behandlingstiden på private planer og øke forutsigbarheten for utbyggere
- kreve at eierne av eldre, verneverdige bygg ikke lar dem stå til forfalls
- verne strandsonen og viktige grøntområder for utbygging slik at alle får tilgang til dem
- tillate høyhus der det passer inn i bybildet
- ordne flere offentlige toaletter
- bygge byen på en måte som sikrer mot oversvømmelser

Gode nabolag

En god by skapes ikke kun med overordnede planer, men også med et blikk for det enkelte nabolag.

Arbeiderpartiet vil:

- etablere flere gatetun og lekeplasser, enveiskjorte gater og legge til rette for parkering andre steder enn på gateplan
- utvide boligsoneparkering til hele det sentrale Bergen
- sikre trygge nabolag gjennom oversiktlige overganger, trygge skoleveier, mer belysning og bedre trafikkplanlegging
- senke hastigheten til 30 km/t i boligstrøk for å minske svevestøv og gjøre nabolag tryggere
- lage offentlige felleshager og parsellhager
- verne gjenværende matjord i Bergen for utbygging

Gods og havn

Arbeiderpartiet har bidratt til at godshavnen flyttes ut av Bergen sentrum, og ønsker nå å utvikle Dokken til et område for boliger og næring. Vi ønsker å utvikle Dokken til et sted hvor ulike mennesker vil bo, og gjøre området til Bergens første nullutslippsbydel. Da må vi tilrettelegge for skole, barnehage, kulturtilbud, varierte leiligheter, sosiale boliger, grøntområder og tilgang på sjø.

Regjeringen har bestemt at godshavnen skal være på Nygårdstangen i 40 år til. Arbeiderpartiet ønsker derfor å verne Hordnesskogen til et område for natur og rekreasjon (LNF-område). Vi mener fremdeles at både Haukås, Unneland og Espeland er uaktuelle som område for en fremtidig godsterminal.

711 Arbeiderpartiet vil:

- 712 - Gjøre Dokken til Bergens første nullutslippsbydel
- 713 - flytte godshavnen til Ågotnes
- 714 - verne Hordnesskogen til et område for natur og rekreasjon. Haukås, Unneland
- 715 og Espeland er også uaktuelle områder for en fremtidig godsterminal

716

717 **En trygg by**

718 Alle som ferdes i Bergen skal føle seg trygge, og vi kan ikke godta at deler av byen
719 oppleves som utrygge. Derfor vil vi arbeide for lys i alle gater og bedre
720 skjenkekontroll. Vi vil også ta initiativ for et samarbeidsprosjekt mellom
721 utelivsnæringen, politi og kommune for sikre et godt uteliv for alle.

722

723 Arbeiderpartiet vil:

- 724 - Sørge for lys i alle gater
- 725 - ha bedre skjenkekontroll. Tilsynsutøvelsen bør være risikobasert, slik at de
- 726 som har vist seg tilliten verdig får færre kontroller

727

728 **Kapittel 6: Idrett, frivillighet og kultur**

729 For Arbeiderpartiet er satsing på frivillighet en god investering for fremtiden.
730 Titusenvis av frivillige legger hver uke ned hundrevis av timer for å gjøre Bergen til en
731 yrende by fylt med kultur- og idrettstilbud til bergenserne.

732

733 **En aktiv by**

734 Idrettsbyen vår er stor og mangfoldig. Arbeiderpartiet vil fortsette å sikre gode vilkår
735 for idrett og frivillighet i årene som kommer, og vi skal være garantisten for at
736 idretten får bruke kommunale idrettsanlegg, haller og skoler gratis.

737

738 Arbeiderpartiet mener Bergen mangler en storstue for idretts- og
739 kulturarrangementer, og vil jobbe for å realisere en egen byarena. Idretten trenger
740 også gode anlegg som utøverne kan benytte seg av. I tett samarbeid med idretten, har
741 Arbeiderpartiet startet en storstilt utbygging av nye anlegg. Vi vil at kommunen skal
742 fortsette å investere minst 100 millioner i nye, og opprustning av gamle anlegg hvert
743 år. Nye anlegg bør i hovedsak være flerbrukshaller som kommer ulike idretter til
744 gode. Det offentlige bør stå som eier av nye anlegg, men både nåværende og
745 fremtidige anlegg som eies og drives av idrettslagene må sikres gode vilkår.
746 Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for den egenorganiserte idretten gjennom flere
747 nærmiljøanlegg, og vil på sikt bygge åpne idrettshus i alle bydeler.

748

749 Svømmeferdigheter er livreddende kunnskap i en kystby som Bergen. Derfor har
750 Arbeiderpartiet sørget for at alle barn i Bergen lærer seg å svømme gjennom *Svøm*
751 *Bergen*. Svøm Bergen innebærer at opplæringen gjennomføres av profesjonelle
752 trenere fra svømmeklubbene. Det har vært en stor suksess, og vi vil derfor utvide

753 ordningen til å gjelde flere klassetrinn. Arbeiderpartiet vil også sørge for at
754 bergensere har tilgang på svømmebasseng i alle deler av byen.

755
756 Det er krevende for frivillige lag og organisasjoner når det brukes mye tid på
757 byråkrati og rapportering. Arbeiderpartiet vil derfor styrke tilskuddsordningene,
758 forenkle rapporterings- og søknadsrutiner og gjøre informasjon lettere tilgjengelig.

759
760 Arbeiderpartiet vil:

- 761 - være garantisten for at idretten kan bruke kommunale anlegg gratis
- 762 - følge miljødirektoratets regler for oppsamling av gummigranulat fra
- 763 kunstgressbaner
- 764 - investere minst 100 millioner kroner i nye, og opprustning av gamle,
- 765 idrettsanlegg hvert år
- 766 - bygge nærmiljøanlegg i alle bydeler og bygge flere åpne idrettshaller
- 767 - gi tilgang på svømmebasseng i alle deler av byen
- 768 - realisere en egen byarena i Bergen

769 **Friluftsliv**

770
771 I Bergen er alt tilrettelagt for fantastiske turområder i en vakker natur, med god
772 tilgang på sjø og fjell. Arbeiderpartiet i Bergen vil ta vare på den uberørte naturen, og
773 bevare byfjellsgrensen. Vi vil samtidig jobbe for at bergenserne skal ha lettere tilgang
774 på turområder i eget nærmiljø. Dette skal vi gjøre gjennom å sørge for god universell
775 tilgang til byfjell og sjøområder, og ved å lage flere turveier i den enkelte bydel. Vi vil
776 fortsette det gode samarbeidet med idretten, Bergen og Omland friluftsråd og Bergen
777 og Hordaland turlag. Arbeiderpartiet mener det er behov for en bedre finansiering av
778 friluftsansjoner i Bergen.

779
780 Arbeiderpartiet vil:

- 781 - sørge for at det er plass til idrett og turløyper når det planlegges nye boliger
- 782 - tilrettelegge for flere badeplasser og sikre nok toaletter og bossøp
- 783 - gjøre det lettere for flere å eie egen båt gjennom å bygge sjøsettingsramper for
- 784 båt
- 785 - prioritere ro og stillhet i naturen, og begrense motorisert ferdsel
- 786 - åpne flere elver slik at bergenserne får tilgang på vann og sjø, og ivareta
- 787 biologisk mangfold

788 **Kulturbyen Bergen**

790
791 Bergen er kjent for sitt nyskapende kulturliv med dyktige utøvere, et nyskapende
792 film- og mediemiljø og viktige festivaler. Det pulserende kulturlivet gjør Bergen til en
793 attraktiv by for innbyggere og besøkende, i tillegg gir det positive ringvirkninger for
794 næringslivet. Både det frie feltet og etablerte institusjoner er viktige for å utvikle
Bergen som en mangfoldig og spennende kulturby. Arbeiderpartiet vil derfor sikre

795 gode rammevilkår for både amatører, festivaler og profesjonelle kulturaktører. Vi vil
796 at alle barn skal ha like muligheter til å delta på kulturaktiviteter. Derfor vil vi innføre
797 et aktivitetskort som gir barn og unge rabatter på museum, akvariet, idrettstilbud og
798 kino.

799

800 På kulturskolen i Bergen finner mange unge sitt talent, får dyrket sin lidenskap og
801 utvikle sitt kulturuttrykk. Vårt mål er at alle barn som ønsker det skal få plass i
802 kulturskolen og at skolen fortsetter å holde et høyt faglig nivå.

803

804 Et sted å øve, opptre og produsere er viktig for både profesjonelle og amatører. Derfor
805 må øvingslokaler, kunstverksteder og musikkbinge for band og musikere være
806 tilgjengelige. Kultur handler ikke bare om de store talentene, men også de små
807 gledene. Bergen skal fortsette å være gode på musikk, kor, sang, dans og teater. Gode
808 kulturtilbud til barn og unge er avhengig av profesjonelle kulturutøvere som lærer
809 bort noe, samtidig som rekrutteringen til den profesjonelle kulturen er avhengig av
810 gode tilbud til barn og unge. Arbeiderpartiet vil være garantisten for et variert og
811 internasjonalt kulturliv som omfatter hele spekteret, fra barnekor til internasjonale
812 Bergenstjerner.

813

814 Bergen er heldige som har mange viktige og prestisjetunge kulturinstitusjoner i byen
815 vår, det er en styrke for amatørkulturen at vi har kunst- og kulturarenaer i
816 verdensklasse som holder til i byen vår. Arbeiderpartiet vil legge til rette for at
817 amatørkulturen og det profesjonelle kunst- og kulturfeltet skal kunne ha gode
818 samarbeid.

819

820 Bibliotekene er ikke bare steder der byens innbyggere kan låne bøker, men også
821 viktige møteplasser og en debatt- og kunnskapsarena. Arbeiderpartiet vil derfor sikre
822 biblioteker med gode åpningstider i alle bydeler.

823

824 Bergen skal være en filmby med et bredt og godt kinotilbud. I Bergen arrangeres
825 Norges største filmfestival, Bergen Internasjonale Filmfestival (BIFF).

826 Arbeiderpartiet ønsker å sikre festivalens videre drift, og jobbe for flere
827 visningssteder for kvalitetsfilm.

828

829 Arbeiderpartiet vil:

- 830 - innføre søskenmoderasjon i kulturskolen
- 831 - innføre et aktivitetskort som gir barn og ungdom rabatt på aktiviteter og
- 832 opplevelser
- 833 - sikre at amatørkulturen har tilgang på gratis lokale
- 834 - sørge for at Fyllingsdalen teater har gode rammevilkår
- 835 - sikre gode rammevilkår for BIFF og Cinemateket

836

Frivillighet

Frivillighet er en av bærebjelkene i samfunnet. Arbeiderpartiet vil at alle innbyggere skal ha mulighet til å være frivillig, og i neste omgang være den som mottar hjelp og støtte. Frivillige organisasjoner tilbyr tilhørighet og er arenaer for sosialt fellesskap, inkludering, selvutvikling og demokratiopplæring. Derfor vil vi sikre gode rammevilkår for den organiserte frivilligheten. I Bergen er det i dag frivilligsentraler i alle bydeler. For å sikre gode rammebetingelser og drift vil vi arbeide for at flere sentraler blir kommunale.

Arbeiderpartiet vil:

- tilrettelegge for at frivillige organisasjoner og personer kan gjennomføre aktiviteter på sykehjem og for hjemmeboende
- utrede om tilrettelagt frivillighet etter fengselsopphold kan forenkle veien tilbake til samfunnet
- etablere lavterskeltilbud i mindre geografiske områder slik at hjemmeboende kan delta i frivillig aktivitet med andre i sitt eget nærmiljø
- tilrettelegge for at kommunens bygg kan brukes av frivillige organisasjoner også i ferier
- arbeide for at det inngås forpliktende avtaler med frivillig sektor for å imøtekomme og løse fremtidige oppgaver innenfor forebygging og omsorg

Studentbyen Bergen

Bergen er en attraktiv studentby, og unge kommer fra hele landet for å studere her. Arbeiderpartiet tar ansvar for byens studenter, og ønsker at flere skal bli boende når studiene er over. Da må vi sørge for at studentene har det bra i studietiden, og ha jobber når den er over. Dessverre er det slik at mange studenter føler seg ensomme og noen har psykiske helseutfordringer. Kultur, frivillighet og idrett er viktig for at studenter kan skaffe seg sosiale nettverk og skaper en god psykisk og fysisk helse.

Arbeiderpartiet vil:

- utvide åpningstidene på helsestasjonen på Engen
- gjøre helsestasjon for ungdom i bydelene tilgjengelig for studenter
- at det skal bli lettere for ferdigutdannede studenter å få relevant jobb i Bergen
- tilrettelegge for at det skal bygges flere studentboliger i Bergen
- tilrettelegge for at studentene får en ny studentvilla i tilknytning til Kvarteret

Religion og livssyn

Arbeiderpartiet mener at Bergen skal være en livssynsåpen by med plass til alle. Mange livssynsorganisasjoner gjør en viktig frivillig innsats for byens innbyggere. Samtidig sliter mange organisasjon og menigheter med mangel på lokaler og andre fasiliteter. Bergen kommune må derfor tilrettelegge bedre for at disse kan drive på gode vilkår. Arbeiderpartiet vil jobbe for likebehandling mellom tros- og

livssynsamfunn, blant annet ved å legge til rette for flere og bedre livssynsfleksible seremonirom. Vi vil også etablere en ordning som gir alle de samme mulighetene til samtale med en person fra sitt livssyn under viktige livshendelser.

Kapittel 6: Arbeid og næring

Arbeiderpartiet vil føre en aktiv og miljøvennlig næringspolitikk som sikrer økt verdiskaping og trygge arbeidsplasser nå og i fremtiden. Vårt overordnede mål er et konkurransedyktig og bærekraftig næringsliv og arbeid til alle. Bergen skal være en by hvor det er lett å tenke nytt og kreativt med færrest mulig byråkratiske hindringer.

En attraktiv og internasjonal næringsby

Arbeiderpartiet mener at Bergen kommune skal ta et stort ansvar for næringsutvikling i regionen. Arbeiderpartiet ønsker at kommunen skal beholde sine eierandeler i sentrale bedrifter som BKK, Bergen Kino, BIR og Fløibanen.

Bergensregionen utgjør et sterkt og mangfoldig næringsliv med sterke bransjer og verdensledende miljøer. Derfor må vi styrke utdanningsmiljøene, noe som også er viktig for lokale nærings- og forskningsmiljøer.

Skal Bergen tiltrekke seg og beholde den beste arbeidskraften må kommunen være attraktiv å bosette seg i. Derfor har vi bistått den internasjonale skolen med å finne nye lokaler og styrket denne. Arbeiderpartiet vil jobbe for å styrke regionens sterke næringsklynger.

Bergen har de beste forutsetningene for å være en verdensledende by innen marin og maritim forskning og næring. Arbeiderpartiet vil styrke havbyen Bergen med et tettere samarbeid mellom næringen, utdannings- og forskningsmiljøer og kommunen. Bergen havn skal bli ledende på miljøvennlig sjøtransport, og samordne havner og terminaler på Vestlandet. Media City Bergen er et kroneksempel på samarbeid mellom forskning, utdanning, næringsliv og media. Arbeiderpartiet ønsker å tilrettelegge for flere kunnskapsklynger og næringsparker. Bergen trenger for eksempel en energiklynge som kan utvikle nye klimavennlige arbeidsplasser.

Arbeiderpartiet ønsker å utvikle Bergen som en attraktiv turistby, men uten at det går på bekostning av kvaliteten på byen. Derfor vil vi begrense cruiseturister, spre turister utover hele året og søke om å få innføre en lokal turistskatt for cruiseturister. Det foregår i dag en vekst i boligutleie via plattformer som booking.com og Airbnb. Bergen skal være attraktiv å besøke, men også attraktiv å bo i. For å oppnå denne harmonien er det viktig at kommune følger denne utviklingen aktivt. Derfor vil Arbeiderpartiet jobbe for å håndheve regelverket tilknyttet boligutleie. Dette innebærer krav til omregulering fra bolig til næring om flere leiligheter brukes til kommersielt korttidsutleieformål, samt håndheve krav til brannsikkerhet.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere arbeid til alle som jobb nummer én
- jobbe for at bergensregionen skal være attraktiv å etablere seg i, både for bedrifter og arbeidstakere
- styrke havbyen Bergen med et tettere samarbeid mellom næringen, utdannings- og forskningsmiljøer og kommunen
- styrke samarbeidet mellom næringslivet og skolen, for å bidra til rekruttering til de viktigste næringene i regionen
- styrke A-krim senteret for å sikre konkurranse på like vilkår og på en effektiv måte stoppe kriminelle aktører
- tilrettelegge for etablering av datasentre i Bergen
- slå ned på ulovligheter i utleiemarkedet slik at innbyggere ikke får ulovlige hoteller i nabolaget sitt

Høyere utdanning og forskning

Bergen er en viktig utdanningsby, med over 30 000 studenter. Studenter og forskere kommer fra ulike deler av Norge og verden. Dette bidrar til et viktig mangfold i byen vår. Universitets- og høyskolemiljøene bidrar ikke bare vesentlig til Bergens økonomi, men også til forskning og utdanning av fremtidens arbeidskraft – en kompetanse vi ønsker å legge til rette for forblir i vår region.

Arbeiderpartiet vil:

- bidra til å videreutvikle den marine klyngen, som en fellesarena og tenketank for næringsutvikling, forskning og innovasjon
- samarbeide med næringsliv og utdanningsinstitusjoner som ønsker å gjøre bærekraft til et konkurransefortrinn.
- styrke studenters praksis i utdanningene, og legge til rette for at byens studenter får mulighet til å bruke sin kompetanse i vår region

Kapittel 8: Trygg økonomi og styring

Arbeiderpartiet jobber alltid for at felleskapets midler skal forvaltes på en god og trygg måte, og kommer flest mulig mennesker til gode. Derfor har Arbeiderpartiet de siste fire årene jobbet med å rydde opp i kommunens økonomi. En god økonomi er en forutsetning for å kunne levere gode tjenester over tid. Derfor skal trygg økonomistyring være det førende prinsipp for Arbeiderpartiets satsinger og prioriteringer også de fire neste årene.

Infrastruktur og tjenester som krever stabilitet og pålitelighet, bør eies og drives kommunalt for å gi større trygghet for byens innbyggere. Derfor har vi tatt tilbake to private sykehjem til kommunal drift, og tatt tilbake hjemmesykepleien til kommunen. Nå får de ansatte bedre lønns- og arbeidsvilkår og ingen private selskaper tjener

963 penger på at noen trenger helsehjelp. Arbeiderpartiet vil også sørge for at Bergen
964 kommune legger FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter til
965 grunn i all virksomhet.

967 **Kommunen som arbeidsgiver**

968 Bergen kommune skal være en god arbeidsgiver som samarbeider med
969 organisasjonene i arbeidslivet for å levere gode tjenester til innbyggerne. Vi vil
970 fortsette arbeidet med å sikre ansatte i kommunen hele og faste stillinger. Dette gir
971 mer forutsigbarhet for den enkelte og gjør det mulig å etablere seg for ungdom. Vi har
972 opprettet en bemanningssentral for vikarer i Bergen kommune, med hele og faste
973 stillinger. Arbeiderpartiet vil utvide denne slik at barn, unge og eldre som mottar
974 tjenester fra kommunen får færre personer å forholde seg til. Bergen kommune skal
975 gå foran som et godt eksempel med mangfold på arbeidsplassene. Arbeiderpartiet har
976 som mål å gi bedre tjenester til innbyggerne og en bedre arbeidshverdag for de
977 ansatte. Derfor har vi startet en tillitsreform i hjemmetjenesten som har som
978 hovedmål å bruke kompetansen til de ansatte for å sikre kvalitet til innbyggerne, mer
979 tid til de som trenger det og medbestemmelse. Vi ønsker å utvide tillitsreformen til
980 flere områder i kommunen.

981
982 For mange ungdommer gjennomfører ikke den videregående opplæringen fordi de
983 ikke kommer seg ut i lære. Arbeiderpartiet ønsker at Bergen kommune til enhver tid
984 skal ha to lærlinger for hver tusende innbygger. Vi har innført lærlingegaranti for
985 enkelte fag, og ønsker å utvide denne garantien til å gjelde flere ungdommer. Nå skal
986 lærlingene stille først i køen når kommunen ansetter nye fagarbeidere.

987
988 Arbeiderpartiet vil:

- 989 - at hele stillinger fortsatt skal være hovedregelen
- 990 - utvikle bruk av kommersielle vikarbyråer og styrke kommunens
991 bemanningssentral
- 992 - utvikle samarbeidet med de ansattes organisasjoner for å sikre bedre tjenester
993 til innbyggerne og bedre arbeidsforhold
- 994 - at alle nye sykehjem som bygges skal drives av kommunen
- 995 - jobbe for at alle renholdere som utfører renhold på kommunale bygg skal være
996 ansatt i kommunen
- 997 - at ansatte i kommunen skal få et styrket tilbud om kompetanseheving og
998 videreutdanning
- 999 - innføre læreplassgaranti på enkelte fag i Bergen kommune

1001 **Kommunen som tjenesteyter**

1002 Arbeiderpartiet vil sørge for at kommunens tjenester blir lettere tilgjengelige, med
1003 bedre service, lengre åpningstider, raskere saksbehandling og bedre netjtjenester. Vi
1004 vil jobbe kontinuerlig med å forbedre kommunens digitale løsninger, slik at

1005 innbyggerne enkelt kan få tilgang til, og oversikt over alle tjenester via internett. Det
1006 er viktig at kommunen bistår innbyggere som ikke har tilgang på nett eller mangler
1007 digital kompetanse.

1008

1009 Arbeiderpartiet vil:

- 1010 - at Bergen skal være ledende på å utvikle innovative digitale tjenester basert på
- 1011 innbyggernes behov

1012

1013 **Kommunen som innkjøper**

1014 Et organisert og seriøst arbeidsliv er lønnsomt for hele samfunnet. Det skal derfor
1015 ikke foregå sosial dumping i bedrifter kommunen kjøper tjenester av. Bergen
1016 kommune er en stor innkjøper av både varer og tjenester. Denne rolle må brukes
1017 strategisk til å motvirke sosial dumping, fremme etisk handel, innovasjon og
1018 bærekraft. Da vi vant valget innførte vi derfor strenge krav til bedrifter som
1019 kommunen kjøper tjenester av. Fremover vil Arbeiderpartiet prioritere bedre rutiner
1020 for hvordan kravene til seriøsitet følges opp av aktørene som vinner anbud. Vi vil
1021 også sørge for at kvalitet, arbeidsvilkår og seriøsitetskrav blir vektlagt mer i anbud.

1022

1023 Arbeiderpartiet vil:

- 1024 - gjennom anbud og innkjøp videreføre strenge regler for å motvirke sosial
- 1025 dumping og styrke fagopplæringen og arbeidsvilkår
- 1026 - prioritere å følge opp leverandører som har vunnet anbud for å sikre at
- 1027 seriøsitetskravene følges
- 1028 - bruke reglementet for skjenkebevilgninger som virkemiddel for bedre
- 1029 forholdene for ansatte i hotell- og restaurantnæringen
- 1030 - at minst 10 % av Bergen kommune sine anbud skal være innovative for å
- 1031 stimulere næringslivet og kommunen til å utvikle nye løsninger

1032

1033 **Kapittel 9: Levende bydeler**

1034 Det er i bydelene bergenserne bor, og det er bydelene mange føler tilhørighet til.
1035 Demokratiet er bærebjelken i vårt samfunn, og for Arbeiderpartiet er det viktig at
1036 politikere er nærme folk. Derfor vil vi styrke lokaldemokratiet med egne bydelsstyrer
1037 som tar beslutninger som angår bydelene. I dette kapittelet skriver vi om noen av
1038 tiltakene vi ønsker å gjennomføre i de ulike bydelene i Bergen.

1039

1040 **Arna**

1041 Arbeiderpartiet vil:

- 1042 - sikre en bærekraftig boligbygging i bydelen og tilrettelegge for
- 1043 sentrumsfunksjoner og arbeidsplasser
- 1044 - bevare Arnavågen
- 1045 - utvide Bjørnarhallen eller bygge ny hall i nærheten av ungdomsskolen på
- 1046 Garnes

- 1047 - pusse opp Ytre Arna skole som senter for nærmiljøet
- 1048 - bygge ny Garnes ungdomsskole
- 1049 - videreføre områdesatsningen i Ytre-Arna

1050

1051 **Bergenhus**

1052 Arbeiderpartiet vil:

- 1053 - bygge en lekeplass i Byparken
- 1054 - gjøre flere gater om til gatetun
- 1055 - ha en ny ungdomsskole i Bergen sentrum
- 1056 - bygge Nordnes oppveksttun
- 1057 - lage skatepark og område for kulturarrangementer under Puddefjordsbroen
- 1058 - bygge park og strand i Store Lungegårdsvann som rekreasjonsområde for
- 1059 befolkningen
- 1060 - bygge Varegghallen

1061

1062 **Fana og Ytrebygda**

1063 Arbeiderpartiet vil:

- 1064 - bygge Slåtthaug skøytehall som byens nye storstue
- 1065 - ferdigstille Slåtthaug idrettspark
- 1066 - bidra til å realisere ny idrettshall for Bjarg IL
- 1067 - oppgradere Slåtthaug ungdomsskole
- 1068 - bygge ny idrettshall ved Rå skole og Storetveit skole
- 1069 - utvide Midttun skole
- 1070 - fremskynde byggingen av Søreide skole
- 1071 - flomsikre Nesttunvassdraget og ivareta det biologiske mangfoldet
- 1072 - verne og utvikle Hordnesskogen som friluftsområde
- 1073 - realisere ro- og padleanlegget på Nordåsvannet med tilhørende tur- og
- 1074 sykkelvei rund vannet
- 1075 - bidra til å realisere ny idrettshall for idrettslaget Gneist
- 1076 - bevare og utvikle Arboretet

1077

1078 **Fyllingsdalen**

1079 Arbeiderpartiet vil:

- 1080 - bygge kulturhus ved Oasen
- 1081 - bevare og utvikle grøntområder i bydelen
- 1082 - bygge nytt svømme- og opplæringsbasseng ved Ortun skole
- 1083 - bevare ekspressbussen til sentrum når bybanen kommer
- 1084 - bygge Bybanen helt til Spelhaugen og realisere Spelhaugen-prosjektet
- 1085 - bygge nytt tilbygg til Fyllingsdalen idrettshall

1086

1087 **Laksevåg**

1088 Arbeiderpartiet vil:

- 1089 - etablere bibliotek i indre Laksevåg
- 1090 - bygge ny Holen skole
- 1091 - støtte opp under arbeidet til Initiativ Laksevåg og videreutvikle bydelen
- 1092 - rive Laksevåghallen og bygge nytt svømmebasseng, idrettshall, turnhall og
- 1093 nærmiljøanlegg
- 1094 - videreutvikle åpent idrettshus (Fysak) på Melkeplassen
- 1095 - lage badeplass i Laksevågparken

1096

1097 **Loddefjord**

1098 Arbeiderpartiet vil:

- 1099 - jobbe for at Skyss setter opp servicelinje til Loddefjord
- 1100 - oppgradere og utvide Elvetun ungdomshus
- 1101 - bevare byfjellsgrensen og ikke tillate utbygging som går på bekostning av skog-
- 1102 og grøntområder
- 1103 - utvikle Loddefjordpollen med gangstier, parkopparbeidelse og frileksområde
- 1104 - bygge siste del av gangstien som binder Mathopen og Alvøen sammen
- 1105 - bygge ny Alvøen idrettshall
- 1106 - bygge åpent idrettshus (Fysak) i Kjøkkelvik
- 1107 - styrke områdesatsningen i Loddefjord og Olsvik

1108

1109 **Årstad**

1110 Arbeiderpartiet vil:

- 1111 - totalrenovere eller bygge ny Slettebakken skole
- 1112 - bygge nye Kronstad oppvekstun
- 1113 - at Bergenshallen, Turnkassen og Gimlehallen erstattes med nye haller, ny
- 1114 ishall, ny flerbrukshall og to nye kunstgressbaner
- 1115 - fullføre arbeidet med sanering av fyllingen på Slettebakken
- 1116 - utvikle Nymark-området med ny flerbrukshall og fotballhall
- 1117 - jobbe for at arealet under Nygårdsbroen kan brukes til kulturarrangementer
- 1118 - gjøre området på Ambrosia Tønnesens plass ved Trikkeløfven, som i dag
- 1119 brukes til biloppstilling, til en lekeplass
- 1120 - pusse opp området rundt Strax-huset, bygge park med tak utenfor og lage en
- 1121 alternativ trasé for gående og syklende

1122

1123 **Åsane**

1124 Arbeiderpartiet vil:

- 1125 - verne og videreutvikle store grøntområder og skoger i Åsane
- 1126 - etablere flere gang- og sykkelveier i bydelen
- 1127 - realisere kulturhus og videregående skole i Åsane
- 1128 - bygge ny Eidsvåg skole
- 1129 - bygge ny skole på Ulset Vest
- 1130 - starte byggingen av nye Rolland skole

- 1131 - sikre fremdrift for bybanen til Åsane og bygge ny sykkelvei parallelt
- 1132 - realisere Arena Nord og Myrdal idrettspark
- 1133 - vurdere hurtigbåt for pendlere fra Steinestø til sentrum via Salhus
- 1134 - fremskynde ringvei øst, og prioritere det nordre strekket først fra Klauvaneset
- 1135 til Vågsbotn
- 1136 - utvikle området rundt Liavannet til en urban bydel med variert bebyggelse,
- 1137 næring og rekreasjonsmuligheter
- 1138